

“LETOSVET”: KAS LABANE LAUL VÕI (RAHVA)SOTSIOLINGVISTILINE EKSPERIMENT?

Anna Verschik, Jim Hlavac

Ülevaade. Artikkel käsitleb laulu pealkirjaga “Letosvet”, mis esindas Eestit 2008. a Eurovisiooni võistlusel Belgradis. Laul on märkimisväärne, sest 1) see imiteerib serbia keelt, millega eestlastel pole kokkupuudet ning mistõttu puudub imiteerimisvõtete komplekt; 2) laul on tekitanud vastakaid arvamusi, mis annavad tänuväärset materjali rahvalingvistika uurimiseks; 3) laul pakub mõtlemisainet sotsiolingvistile teemal, missugune imiteerimine on sihtkeele kõnelejatele arusaadav. Laulu autorid on oskuslikult toetunud sugulaskeelele, nimelt vene keelele. Analüüsi käigus näidatakse, et vaatamata eesti meedias väljendatud negatiivsetele hoiakutele ja väidetele, et laulu keel on vigane ning emakeelsetele kõnelejatele arusaamatu, pole siiski kõrvalekalded serbia keele normidest märkimisväärsed. Mõistmist segab sidususe puudumine ja teksti ilmne kõrvalekaldumine Eurovisiooni laulu žanrist. Laulu autorid on püüdnud lahti mängida mitmekeelsust, kuhu ei kuulu inglise keel.

Võtmesõnad: mitmekeelsus, Eurovisioon, rahvalingvistika, eesti keel, serbia keel

Sissejuhatus

Olenemata sellest, kuidas suhtutakse Eurovisiooni võistlusesse ja seal esitavatesse lauludesse, on need laulud tihtilugu väärt sotsiolingvistilist uurimust (näiteks Ukraina laul 2007. a Eurovisioonil). Tundub kummaline, et sotsiolingvistiline kirjandus Eurovisiooni kohta puudub sootuks, seda enam, kui mitmed populaarkultuuri žanrid (nt hip-hop, räpp) on köitnud mitmekeelsuse ja noorte keelega tegelevate sotsiolingvistide tähelepanu (Androutsopoulos 2004, 2005, 2006, Cutler 1999).¹ Antud artikli teema on 2008. a Eurovisiooni võistlusel Eestit

¹ Mõned Eurovisiooni-alased uurimused on ilmunud, kuid nad ei käsitle Eurovisiooni sotsiolingvistikat, keelekasutust ega mitmekeelsust. Nt Haan jt (2005) käsitlevad erinevusi publiku ja ekspertide arvamuste vahel kultuuriökoonoomika (ingl *cultural economics*) perspektiivi seisukohalt; Le Gem (2000) puudutab Eurovisiooni võistluse muutmist kitsiks jne.

esindama valitud laul “Letosvet”.² Laul on märkimisväärne mitmel põhjusel: 1) see imiteerib serbia keelt, millega eestlastel pole reeglina kokkupuudet; seega puudub serbia keele imiteerimisvõtete “pakett” valmiskujul ning see tuleb nullist välja töötada; 2) laul on tekitanud vastakaid arvamusi, mis annavad rikkaliku materjali uurimaks tavainimeste suhtumisi, oletusi ja arusaamu oma ja võõraste keelte kasutusest, olemusest ehk teisisõnu rahvalingvistika uurimiseks (ingl *folk linguistics*; *perceptual dialectology*, selle tähtsuse kohta vt Niedzielsky, Preston 2003). Nõnda näiteks Google'i otsingu tulemused olenevalt kirja- ja pildist *Leto svet* või “Letosvet” olid vastavalt 7 570 000 ja 11 500 vastet, sh ka Wikipedia artikkel;³ 3) laul pakub mõtlemisainet teemal, mida on vaja teise keele edukaks imiteerimiseks ja milline imitatsioon on sihtkeele emakeelsetele kõnelejatele arusaadav.

Siinses kontekstis tuleb kindlasti arvestada uurimustega, mis käsitlevad teiste keelte kõnelejate imiteerimist ja stereotüüpiseerimist (nt Campbell-Kibler 2007, Coupland 2001, 2004, 2007, Hill 1993, Lippi-Green 1997), noorte mitmekeelsust ja (teadlikku) keele hübriidiseerimist (Auer, Dirim 2003, Rampton 1995, 1999), sümboolsete keeleliste ja etniliste piiride ületamist (ingl *language crossing*, Auer 2006, Cutler 1999, Rampton 1995). Ette rutates võib öelda, et antud juhul on tegemist põhimõtteliselt teistsuguse nähtusega: imiteerimine ei ole sisserändajaid ja üldse “teist” põlastava diskursuse osa, nagu seda on *mock Spanish* (Hill 1993); ka piiride ületamine ei toimu “Letosveti” puhul selles mõttes nagu Ben Ramptoni (1995) klassikalises käsitluses.

Artikkel on üles ehitatud järgmiselt: eeskätt kirjeldatakse Eurovisiooni võistluse tähendust ja selle muut(u)mist eestlaste jaoks; seejärel analüüsitakse laulu teksti, et vastata küsimusele, kas ja kuidas see erineb serbia keele normidest; siis järgneb eestlaste ja serblaste/horvaatide seas korraldatud küsitluste andmete analüüs ja lõpuks esitatakse järeldused.

Lühiajalugu: Euroopasse tagasipöördumisest kuni “mul on kõrini”

Nõukogude ajal võisid Eurovisiooni jälgida vaid need Eesti elanikud, kelle kodudes oli nähtav Soome televisioon. Iseseisvuse taastudes oli osavõtt Eurovisiooni lauluvõistlusest oluline sümboolses mõttes, kuna see oli samm Euroopa identiteedi taastamise suunas. (Eesti hakkas Eurovisiooni võistlusel osalema alates 1993. aastast.) Teatud mõttes oli see samasugune tagasipöördumine Läände, nagu Eesti liikmestaatuse taastamine ÜRO-s, vastuvõtt Euroopa Nõukogusse, NATO-sse jms. Seetõttu oli suhtumine Eurovisiooni vähemalt alguses üpris tõsine – Eesti laulu valikust, lauljatest, edu šanssidest ja hääletamisest kirjutati nn kvaliteetajakirjanduses, ka muusikakriitikud tavatsesid sõna võtta. Eesti laulu “Come on, everybody and say hello” võit 2001. a oli tähtis just sümbolina: see tähendas täisväärtuslikku osavõttu Euroopa ühisüritusest, ärateenitud edu ja Eesti tunnustust (võidu positiivsest mõjust integratsioonile vt Verschik 2005: 305).

Laulusõnade kirjutamisele ja kandidaatide valimisele on kogu aeg mõjunud Eurovisiooni reeglistik, mida on korduvalt muudetud. Reeglid puudutavad esma- ja teisejärgulise laulude keelt. Esimesest võistlusest 1956. a kuni 1966. a ei olnud esinemise

² Alternatiivne kirjaviis *Leto svet*. Muusika ja sõnade autorid Peeter Oja, Tarmo Leinatamm, Hannes Võrno, Priit Pajusaar ja Glen Pilvre, esitaja Kreisiraadio. Sõnad serbia, soome ja saksa keeles. Vt www.etv.ee/?0545699 (01.11.2008).

³ Google'i otsing 30.11.2008, Wikipedia artikkel vt http://en.wikipedia.org/wiki/Leto_svet (19.11.2008).

keel sätestatud, kuid 1966. a löi Rootsi pretsedendi ingliskeelse lauluga ning aastatel 1966–1973 tohtisid laulud olla vaid rahvuskeeltes. Ajavahemikul 1974–1976 oli keele valik jälle vaba. Rahvuskeeles esinemise nõue taastati ja see kehtis aastatel 1977–1999, seejärel tühistati uuesti. Vabal valikul on olulised sotsiolingvistilised tagajärjed: ükskeelsete, s.o kas rahvus- või ingliskeelsete laulude kõrvale tekkisid nn mitmekeelsed laulud, lisaks sellele ka laulud täiesti väljamõeldud keeles (Belgia 2003. ja 2008. a; 2006. a esitas Holland kakskeelse laulu, kus üheks keeleks oli inglise, teiseks väljamõeldud keel). Samuti on korduvalt muudetud rahvusliku vooru reegleid: kord valivad laulu eksperdid, kord vaatajad.

Lisaks pidevast reeglite muutmisest põhjustatud ebakindlusele mõjutavad valikut ja lõpptulemust viimasel kümnendil oluliselt kasvanud Eurovisioonis osalevate riikide arv ning nn uustulnukad ise oma hääletajaskonna eelistuste, muusikaliste ja kultuuriliste tavadega, aga ka vaatajate poliitilised ja esteetilised hetkesümptaadid või -antipaatiad. Nüüd tekitab kogu lauluvõistlus vastakaid tundeid: ühelt poolt, tahetakse “heal tasemel” laulu, teiselt poolt soovitakse võitu, mis ei sõltu otseselt muusika kvaliteedist, sõnadest ega nende keelest. Etteheidetele, justkui sõnad on mõttetud, vastasidki “Letosveti” autorid järgmiselt: kuivõrd on mõtet n-ö tavalistes Eurovisiooni lauludes? Muusika ja sõnade autorid on niisiis dilemma ees: kas järgida hetke “eurostandardit” või püüda olla originaalne. Kuristikku kahe võimaluse vahel näitlikustas 2005. a ansambli “Neiokõsõ” esitatud laul “Tii”: Lõuna-Eesti rahvalaulu traditsiooni arendava ansambli laul oli küll vaatajate valik, kuid paraku jäi Eurovisiooni kontekstis võõrkehaks ning saavutas vaid kaheteistkümnenda koha. Nõnda on esialgne vaimustus kadunud, asemele tuli resignatsioon. Seda tunnet väljendab kõige selgemalt Eesti Päevalehe ajakirjanik Kersti Kaldoja (2008) oma artikli pealkirjaga: “Sardellist on kõrini, ehk kuidas eestlased Eurovisiooni pühaduse minetasid”,⁴ viidates seega nii Kreisiraadio Eurovisiooni parodeerivale, pilkavale hoiakule kui eestlaste üldisele pettumusele kogu ürituses. Laulu sõnad on koos tõlkega ära toodud siinse artikli lisana.

“Letosveti” võit rahvuslikus voorus tekitab tugevaid emotsioone. Siinkohal pole võimalik teha ammendavat pressianalüüsi, kuid isegi põgusast lugemisest selgub ajakirjanduse pigem ettevaatlik või negatiivne hoiak, kuna Kreisiraadio avameelselt komejantlik ja groteskne esitus vastandub “tõsidusele”, mida oodatakse potentsiaalselt Eesti esindajalt.

“Letosveti” vastaste argumendid (kirjutavas pressis, aga ka blogides, internetikommentaaries) jagunesid põhiliselt järgmistesse kategooriatesse: 1) laul on labane, seetõttu ei kõlba meie riiki esindama; 2) “vigase” keele tõttu võidakse eestlasi pidada rassitideks, serblastele võib laul tunduda solvav; 3) miks ei valitud hoopis paremat laulu, nagu näiteks “Ice cold story” Iiris Vesiku esituses (2. koht rahvuslikus voorus); 4) laul võib olla isegi teravmeelne, kuid huumor on mõistetav vaid Eestis; karta on, et eestlasi hakatakse pidama hoopis vene või mõnda slaavi keelt kõnelevaks rahvaks või Borati tüüpi tegelasteks.⁵ Sotsiolingvistilises mõttes on oluline (2) ja kuigivõrd (4). “Letosveti” pooldajate arust ei väärivatki Eurovisioon midagi paremat, kuna võistlus on kaotanud mõtte, muutunud politiseeritud ürituseks ning alla käinud. Pealegi polevat ka n-ö “õigetes” lauludes erilist sügavmõttelisust. Nõnda on kommentaarides nimetatud Eurovisiooni ka *juravisiooniks*.

⁴ Ajakirjanik viitab laulu reale *sardela – to je dosta*, mille ametlik tõlge ‘sardellist on kõrini’ on vale; serbia keeles tähendab *sardela* ‘anšoovis’ ja *to je dosta* ‘sellest piisab’.

⁵ Vt internetikommentaari portaalil ELU24, 06.02.2008, <http://eurovisioon.elu24.ee/?id=10072> (17.06.2008).

“Letosveti” keel

Et eesti lugeja on harjunud mõistega “serbo-horvaadi keel”, on kohane järgmine selgitus. Serbia ja horvaadi keel on sarnased, kuid siiski erineva traditsiooniga keeled, seda vaatamata poliitilistele ja ideoloogilistele katsetele luua ühine keel kui “jugoslaavia” ühendava identiteedi sümbol. Ametliku ideoloogia ja keelepoliitika kiuste eelistasid eeldatavad serbo-horvaadi keele kõnelejad end kirjeldada serbia või horvaadi keele kõnelejatena. Pärast Jugoslaavia lagunemist taastati kaks lingvonüümi “serbia” ja “horvaadi”. Serbia keelt võib kirjutada nii ladina tähestikus kui kirillitsas, horvaadi keelt kirjutatakse juba 1967. aastast alates ainult ladina tähestikus.

“Letosveti” vastaste väitel mõjus kuulajatele halvasti “vigane” keel. Tõepoolest, mitmed vormid on serbia keeles ebagrammatilised ja on kohati selgelt venemõjulised; tekstis on ka mõni horvaadi sõna (sellest allpool). Pooldajad on püüdnud isegi leida salakoodi või -sõnumit ning välja lugeda poliitilise olukorra hinnangut (üks näide on toodud intervjuus ajakirjale Just!, vt Rattus 2008: 15). Siiski rõhutasid autorid nii internetikommenteerijatele vastates kui intervjuus ajakirjale Just!, et salatähendus puudub täiesti (Rattus 2008: 16). Autorite sõnul sündis esialgu lauluviis, mis teatud määral dikteeris sõnu. Samas intervjuus ütlevad autorid, et sõnad on pärit serbia-horvaadi-inglise vestmikust. Seega on kasutatud juba valmis elemente, nagu seda on vestmiku fraasid, teemade järgi esitatud sõnade loetelud jms.

Tekitab küsimus, kas ja kuivõrd grammatiline korrektsus on lauluteksti mõistmiseks vajalik. Väited, et emakeelne inimene ei saavat tekstist aru, kuna keel on vigane, on pigem emotsionaalsed kui objektiivsed, ning nõuavad kontrollimist. Autorid väljendasid selgelt, et nad ei olnud kavatsenud kirjutada “tõsist” teksti (Rattus 2008). Ilmselt oli oluline markeerimine ja stiliseerimine, mitte aga grammatiliselt korrektse serbiakeelse teksti loomine. Seega heidetakse neile ette millegi puudumist, mida autorid ei taotlenudki.

Üks “Letosveti” legitiimsuse vaidlustamise võtteid ongi apelleerimine emakeelse kõnelejale: nõnda väitis Postimehe artiklis Verni Leivak (2008), et “Letosvet” on tekitanud Serbias ägeda diskussiooni ja et keelevigade tõttu on serblaste suhtumine negatiivne. Samas vaimus väitis uudisteportaalis ELU24 ajakirjanik Martin Šmutov, et serblastest ja horvaatidest “Kalevi” mängijad ei mõista teksti ning et serblasest treener Veselin Matić ei saavat sõnadest “mõhkugi aru”.⁶ (Mõni väljaanne läheb Matićile viidates veelgi kaugemale ja nendib, et Matić soovivat panna pealkirjaks *letnij svet*.)⁷ Selline nõuanne tundub siiski rohkem kui kaheldav, kuna *letnij svet* ei tähenda ‘suvevalgus’ serbia, vaid hoopis vene keeles (sellest allpool). Kuigi mitteamatundjatele tundub teksti “vigasus” enam kui piisav argument laulu legitiimsuse vastu, ei ole see väide sotsiolingvistilises mõttes kuigi veenev⁸, ja seda järgmistel põhjustel.

- 1) (Ükskeelse) emakeelse kõneleja idealiseerimine pole teoreetiliselt õigustatud, sest pole selge, mis on emakeele täielik valdamine ning ei ole arusaadav, milline emakeelne kõneleja on mõõdupuuks (vt kasvavat kirjanduse hulka nn ükskeelsete silmaklappide kohta (ingl *monolingual bias*), nt Cook 1997, Pavlenko 2002). Pole teada, mismoodi Matićit küsitleti ja kuidas ta suhtub mitmekeelsusesse või sellesse, kui “võõrad võtavad üle” tema emakeele jms.

⁶ ELU24, 06.02.2008, <http://eurovisioon.elu24.ee/?id=10072> (10.11.2008).

⁷ Õhtuleht, 07.02.2008, <http://www.sloleht.ee/index.aspx?id=265635&q=letosvet> (12.11.2008).

⁸ Ida-Euroopa juutide laulurepertuaari kuuluvad rahvalaulud niisuguses idaslaavi keelevariandis, mida võiks impressionistlikult kirjeldada kui “vigast” ukraina keelt (samas leidub juudi laule “õiges” ukraina keeles). Sellele vaatamata pole uurijad avaldanud kahtlust nende legitiimsuses.

- 2) Sotsiolingvistikulised uurimused suhtumisest aktsenti ja õppijakeelde on näidanud, et “mõistetamatus” ja “vigasus” on tihtilugu pigem diskursiivne konstruktsioon kui reaalsus (Lippi-Green 1997: 224–225): mõne tunnuse põhjal (välimus, nahavärv jms) kuulaja teab ette või arvab end teadvat, et tegemist on välismaalasega, seega “vale” keelekasutus on ette oodatav ning aktsenti ja “vigu” kuulatakse seal, kus objektiivselt neid ei ole (vt ka Piller 2002). Samas pole avalikult tähelepanu pööranud mõne eesti laulja tõesti raskesti arusaadavale inglise keelele. See viib meid järgmise argumenti juurde.
- 3) On loogiline küsida, kui “vigane” peaks olema tekst, et seda oleks võimatu mõista; näiteks, kas eksimised morfosüntaksi ja konventsionaalse semantika vastu paaris-kolmes lauses muudavad kogu lauluteksti arusaamatuks. Tõenäoliselt võib “Letosveti” teksti “mõistetamatust” seletada teisiti: keskmise Eurovisiooni laulu tekst on laias laastus ennustatav (nt teades teemat, žanri, tavasid, hetkemoodi jms on sisu suurelt osalt aimatav); “Letosvet” aga rikub kõiki Eurovisiooni kaanoneid ja sisu pole seega ennustatav; pealegi puudub üksiklausete ja -sõnade omavaheline loogiline seos. Samas väitsid antud uurimuse käigus küsitletud eestlased, et enamasti polnud neil arusaamisega probleeme (sellest lähemalt küsitluse analüüsi osas). Selline lahkheheli pressis ja uudistes levitatava ning miniküsitluse teel saadud info vahel sunnib veelgi rohkem arutlema, kui paljud vormid on tegelikult “viga-sed” ja kas vead segavad ühtemoodi serblastel ja eestlastel teksti mõista.

Serbia grammatika normidele ei vasta ei laulu pealkiri “Letosvet” ega refrään *eto letosvet* ‘see on suvevalgus’ (vt ka lisa: laulu sõnad). Nii pealkiri kui ka refrään on küllalt markantsel positsioonil laulutekstis, seetõttu on võimalik, et see mõjutab ka ülejäänud teksti vastuvõtmist.

Nüüd pöördumegi ebakorreksete vormide juurde:

- (1a) *eto letosvet*
‘see on suvevalgus’

Demonstratiivpronoomeni tähendusega ‘see’ on serbia keeles *ovo*. Tõsi küll, ka *eto* eksisteerib, kuid selle tähendus on ‘seal’. Selge, et eeskujuks oli vene pronoomen *эмо* ‘see’. Noomenifraas/liitsõna *letto* ‘suvi’ + *svet* ‘valgus’ on moodustatud eesti liitsõnamalli järgi, s.o tegemist on N GEN + N NOM või N NOM + N NOM liitumi *suvevalgus* / *suve valgus* komponentide semantika ja järjestuse kopeerimisega, kusjuures eesti malli on täidetud leksikaalsete ühikutega *nemo* (vene) / *letto* (serbia) ‘suvi’ ja *svet* ‘valgus’ (vene, vrd serbia *svetlo* ‘valgus’). Lekseem *svet* eksisteerib serbia keeles, kuid tähendusega ‘maailm’ või ‘rahvas, inimesed’. Et vajaduse korral ammutatakse lekseeme vene keelest, pole juhuslik: esinejad oskavad vene keelt arvestataval tasemel. Pealegi, kuna see on serbia keele sugulaskeel, oskavad autorid eeldada teatud materiaalseid ja struktuuraalseid sarnasusi ning nendele toetuda (vt Clyne 2003 teisest keelest kui toest kolmanda keele omandamisel; De Angelis 2005 sõnavara kohta sugulaskeeltes K2 ja K3). Seega moodustusmall on selline nagu näites (1b).

- (1b) *suve-valgus* → (pseudo-serbia) *letto-svet*
suvi.GEN-valgus suvi.?-valgus

- (3) Кто я сам?
kes PRON.1SG ise
'kes ma ise olen?'

Vene grammatika mõju avaldub ka lauses (4a), kus *tort* on tõlgendatud venepäraselt meessoost nimisõnana (vene *мор*) ja seetõttu on arvsõna ja nimisõnaga ühilduvad omadussõnad samuti meessoost (Doboš on kuulsa kondiitri nimi; omadussõnana ei käändu):

- (4a) dv-a dupl-a doboš tort-a
kaks-M kahekordne-GEN Doboš tort-GEN
'kaks kahekordset Doboš-torti'

Võrdluseks on venekeelne lause (4b):

- (4b) дв-а (двойн-ых) торт-а
kaks-M (kahekordne-GEN.PL) tort-GEN
'kaks kahekordset tükki torti'

Serbia keeles on 'tort' naissoost nimisõna, seega arvsõna peaks ühilduma soos (*dve*). Nagu vene keeleski, nõuab arvsõna *dve* genitiivi, kuid naissoost nimisõnade genitiivi vorm on teistsugune (täendus jääb samaks):

- (4c) dv-e dupl-e Doboš tort-e
kaks-F kahekordne-GEN Doboš tort-GEN

Mõnes kohas äratav kahtlust ortograafia, nt *to jedosta* pro *to je dosta* 'sellest piisab', *kraska* pro *graška* 'pirn'. Siiski ei ole teada, kas selline ortograafia on pärit vestmikust, laulu autorite sulest või kellegi kolmanda käest, kes on paigutanud sõnad ETV kodulehele. Eksimused ortograafia reeglite, eriti kokku- ja lahkukirjutamistavade vastu, ei mõjuta siiski laulu mõistetavust.

Muid eksimisi serbia grammatika vastu laulutekstis ei esine, küll aga leidub mõningaid horvaadi lekseeme, nt *plin* 'gaas', *mahun* 'kaun', vrd vastavalt serbia *gaz*, *boranija*. Kuna algupärane (vestmik) pole tuvastatav, on võimatu öelda, kas vestmikus oli nii serbia kui ka horvaadi vasteid ja autorid olid otsustanud serbia teksti meelega "vürtsitada" mõne horvaadi lekseemiga, või kas vestmikus olid serbia ja horvaadi vasted läbiseigi.

Mõne lause tõlge eesti keelde on lausa vale või vähemalt problemaatiline. Põhjusiks võib olla vale tõlge inglise keelde kasutatud vestmikus. Näiteks *ne stalo mi je plina* on tõlgitud 'mu kämpingus sai gaas otsa', kuigi tegelikult tähendab see 'mul lõppes gaas otsa' (kämpingust ei ole juttu). Lause *to jedosta* (õiges ortograafias *to je dosta*) on tõlgitud 'mul on kõrini' – selle tähendus on hoopis vähem kategooriline 'sellest piisab'. Pärast laulu esitamist muutus fraas *to je dosta* just tähenduses 'mul on kõrini' käibefraasiks eestlaste seas. Kas *sardela* 'anšoovis' on meelega tõlgitud kui *sardell* (vrd ka vene *сарделька* sama tähendusega) või "süüdi" on taas vestmik, pole võimalik öelda, kuid igal juhul on siin oluline kõlaline sarnasus kolmes keeles, mida autorid/esitajad kasutasid osavalt ära, näidates publikule sardelli kujutavat plakatit.

Tervikuna võib öelda, et nn vestmiku keel on kergesti tuvastatav: isegi lugemata intervjuud ajakirjale Just!, kus sellest räägitakse otse, annab keskendumine teatud tüüpilistele teemadele (toit, arve jms), lausete katkendlikkus ja nimisõnade rohkus selget märku teksti päritoluallikatest. Mis puutub "vigasesse" keelde, siis autorid

pole sugugi keeleliselt naiivsed isikud: nende repertuaari kulub rohkesti palasid mitmes keeles, nad on osavad parodeerijad ja mitmesuguse keelelise materjaliga manipuleerijad (nn pseudo-soome keel palas “Kuinka pyydä jänhistä Lapinmaalla”, rootsi värvinguga eesti keel väliseestlasest groteskse personaaži Alef Strömi suus jms). Arvatavasti polnudki “õige” serbia keel nende eesmärk – soov oli pigem markeerida “serbialikkust”, mis on õnnestunud.

Rahvalingvistika: küsitluse tulemused

Mitteasjatundjate arvamused keeleküsimumustes võivad üsna palju erineda ekspertide omast ja olla lausa ekslikud. Sellegipoolest on rahvalingvistika auväärne uurimisobjekt, kuna on oluline teada, kes, mida ja miks arvab antud keelenähtusest (Niedzielski, Preston 2003).

Olgu öeldud, et mingit “tormi”, skandaali ega massilist pahameelt Serbia pressis ei tekkinudki. Serbia meedias pälvis eestlaste eurolaul suhteliselt vähe tähelepanu. Üks väheseid näiteid on anonüümse autori M. M. kirjutis tabloidis Blic (2008) “Estonci na Evroviziji pevaju na srpskom” (“Eestlased laulavad Eurovisioonil serbia keeles”). Autor märgib, et see on esimene juhtum, kui Eestit esindav laul pole eesti ega inglise keeles. Tundub huvitav autori tähelepanek (mis langeb kokku laulu autorite arvamusega, vt Rattus 2008: 16), et kuigi laulus pole eriti palju mõtet, pole see sugugi esimene kord, kui Eurovisiooni võistlus meenutab pigem lapsikut eputamist kui tõsiste kunstiteoste esitamist.

Ka Horvaatias ei tekkinud märkimisväärset vastukaja. Vaid elektrooniline tabloid *24 sata* (‘24 tundi’) on maininud tõika, et eestlased esitavad oma laulu serbia keeles. Kommentaarides esines arvamusi, et eestlased “poevad” serblastele. Horvaatia Rahvusteleviiooni foorumis küsiti, kas horvaadid hääletaksid horvaadikeelse laulu poolt (Forum.hrt). Vastused olid pigem jaatavad, kuid samas pilgati Kreisiraadiot mõttetu ja seosetu serbiakeelse teksti pärast.

Kreisiraadio provotseeriski mitmesuguseid rahva(lingvistilisi) sõnavõtte. Ühest püsimoitiivist “Letosveti” vastases diskursuses, justkui laulu keel on vigane ja serblastel on võimatu sellest aru saada, oli eelnevalt juttu. Küsitlus, olgugi et väikese valimi põhjal, näitab, et arvamused “Letosveti” suhtes pole sugugi kõik ühemõtteliselt negatiivsed, nagu seda on sõnavõtnud ametlikus pressis (vt nt Pau 2008). Küsitlus aitas selgitada, millised rahvalingvistilised tõekspidamised on n-ö ringluses lisaks lausnegatiivsetele hoiakutele.

Ükskõik, kuidas ametlik Eesti meedia “Letosveti” laulusse ka ei suhtuks, on üksikud laulu read muutunud lööklauseteks. See tõendab, et “Letosvet” on midagi muud kui “labane” laul. Nõnda võib aeg-ajalt kuulda *to je dosta* tähenduses ‘mul on kõrini’; mõni asi võib olla *täielik letosvet; letosvet, ühesõnaga; veel jaburam kui letosvet* või *isegi vähem naljakas kui letosvet*. Autoritel on teada juhtum, kui ametlikus kirjavahetuses kerkis küllalt emotsionaalne teema ning üks asjaosaline kutsus üles maha rahunema ja tühisel põhjusel mitte liiga ägedalt sõna võtma, kirjutades e-kirja teemalahtrisse *letosvet*.

Eestis jagati 2008. a märtsis küsimustik Tallinna Ülikooli üliõpilastele ja Viru Keskuse müüjatele ning paluti levitada oma tutvusringkonnas (kokku 30 ankeeti, 21 naist ja 9 meest vanuses 20–60 aastat; kõigi vastajate esimene keel on eesti keel). Teine küsimustik jagati samal ajal kuuele serblasele ja neljale horvaadile (5 meest

ja 5 naist, vanuses 32–62 aastat). Küsimustik puudutas järgmisi teemasid: suhtumine mitmekeelsetesse lauludesse üldse; laulu keel (v.a soome ja saksa) ja teksti mõistmine; “Letosveti” iseloomustus (kas on “lahe”, “tore” või vastupidi; sinna sai lisada iseloomustusi omaltpoolt); suhtumine hüpoteetilistesse “võõrastesse”, kes esineksid “meie” keeles. Lõpuks küsiti, kas “Letosveti” edu šansid on kõrged.

Küsimustikust selgus ambivalentne suhtumine mitmekeelsetesse lauludesse, seda nii eesti kui serbia/horvaadi respondentide rühmas. Eesti respondentidest eelistasid 17 ükskeelseid laule, 7 mitmekeelseid ja 6 ei osanud valikut teha. Serbia/horvaadi informantidest eelistas 7 ükskeelseid laule, 2 ei osanud vastata ja 1 möönis, et mitmekeelsed laulud kõlbavad siis, kui teine keel on inglise keel. Vastused põhinevad eeldusel, et mitmekeelsete laulude üks keeli on inglise keel. Samas teistsugune keelte kombinatsioon (s.o. ilma inglise keeleta) tundub ebatavaline, eriti kui “võõrad” teevad haruldase valiku ja kasutavad väikest keelt, millel puudub inglise keele tuntus, levik ja prestiiž. Mõlemas rühmas küsiti, kuidas suhtutaks hüpoteetilisse välismaalasest lauljasse, kes esineks eesti/serbia/horvaadi keeles. Informantide vastused jagunesid järgmiselt (vt tabel 1).

Tabel 1. Suhtumine eesti/serbia/horvaadi keele kasutusse “võõraste” poolt

Kui mitte-eestlased laulaks eesti keeles, mis tundeid see tekitab?	Uhkust	Imestust	Meeldivat üllatust	Ükskõik	Kokku
Eestlased	17	8	3	2	30
Kui mitte-serblased/mitte-horvaadid laulaks serbia/horvaadi keeles, mis tundeid see tekitab?	Uhkust	Hea, kui laul on ilus	Kena, kui pole vigu	Ükskõik	Kokku
Serblased + horvaadid	7	1	1	1	10

Neist vastustest võib järeldada, suhtumine mitmekeelsetesse lauludesse ei ole ühemõtteliselt eitav, vaid sõltub keelte “suurusest” ning subjektiivselt tajutavast ohustatusest. Kui hüpoteetilised “suurkeelte” kõnelejad kasutavad väikest keelt, tekitab see väikeste keelte kõnelejates pigem positiivset reaktsiooni.

Oluline on, kui võrd on eesti vastajad suutnud tuvastada laulu keelt (see ei puuduta küll saksa ja soome keelt, mida eestlane tuvastab raskusteta). Kuna oli juba eelnevalt teada, et 2008. a Eurovisiooni võistlus toimub Belgradis, võiks oletada, et just see määrab ebatüüpilise keelevaliku. Siiski on eestlaste vastused suhteliselt erinevad (vt tabel 2), ka serblaste/horvaatide vastused ei ole ühtlased:

Tabel 2. “Letosveti” keel

Eestlaste arvates						
Serbia	Serbo-horvaadi	Horvaadi	Slaavi segakeel	Vene (k.a vene segakeel)	Muu	Ei tea
10	6	2	2	2	sloveenia 1 poola 1 leedu 1 valgevene 1	4
Serblaste/horvaatide arvates						
Serbia	Serbia mõne horvaadi sõnaga			Šumadija kandi serbia talupoegade keel (Kesk-Serbia)		Ei tea
6	2			1		1

Olgu märgitud, et rahvalik arusaam segakeelest, mille all mõistetakse erinevate keele elementide ükskõik millist kombinatsiooni, erineb oluliselt keeleteaduslikust definitsioonist. On tähtis, et need keelejuhid, kelle arvates oli tegemist poola või leedu keelega, väitsid samas, et saavad tekstist aru. Teades, et poola või leedu keele oskus on eestlaste hulgas praktiliselt olematu, tundub see vastuoluline ja rahvalingvistika seisukohalt huvitav asjaolu. Seega on keele “silt” ja konkreetset keelendid lahus: kui samalt keelejuhilt küsida, kas ta mõistab poola või leedu keelt, oleks vastus kindlasti eitav. Kahtlemata soodustas eestlaste hulgas mõistmist serbia keele sugulaskeele (vene keele) mõningane oskus: 19 keelejuhti teatas, et oskab vene keelt; soome keelt oskab 8 ja saksa keelt 11. Kõik serbia/horvaadi informandid tuvastasid raskusteta, et tegemist on serbia keelega, samuti (vastupidiselt Eesti meedias väidetavale) suutsid nad omaenda väitel tekstist aru saada. See kinnitab hüpoteesi, et tekst pole nii ebagrammatiline, et selle mõistmine oleks võimatu, küll aga eksimised konventsionaalse grammatika vastu võivad häirida ja mõjutada hinnangut.

Mõlemas rühmas küsiti, milline iseloomustus sobib “Letosvetile” kõige paremini. Eestlastelt küsiti, kas laul on “kena”, “lahe”, “tore”, “atraktiivne” jms. 10 informanti vastas, et laul on “lahe”, kusjuures 10 eitas seda ja ülejäänud 10 ei osanud vastata (“ei tea”, “käib kah”). Siiski 18 informanti pakkus, et laul on “tore”/“naljakas”, vaid 8 väljendas selgelt oma vastumeelsust. Edu ennustamises oldi pigem ettevaatlikud: 17 eestlast arvas, et mitmekeelne tekst ei aita võita lisahääli.

Serblaste/horvaatide seast 3 keelejuhti jätsid sellele küsimusele vastamata, 3 ei osanud vastata ja 4 keelejuhi suhtumine oli selgelt negatiivne. Üks põhjusi on juba mainitud sidususe puudumine, sest sõnadest ja lausetest arusaamine ei tähenda veel, et tekst funktsioneerib tervikuna. Seosetute lausete meelevaldne üks teise otsa kuhjamine ei luba võtta laulu “tõsiselt”, nii et seegi informantide rühm oli edu suhtes skeptiline.

Arutelu ja kokkuvõte

Mitmesuguste keeleliste stereotüüpide/keelelise imiteerimise uurimuste valguses (nt Hill 1993, Lippi-Green 1997, Lindemann 2005) tekib küsimus, mis rolli mängib üleüldistamine. Käesoleva artikli autorid on nõus, et teatud kontekstis on tegemist sisserändajate/muulaste vastase diskursusega, mille üks elemente ongi üleüldistamine (nt erinevuste teadlik eiramine ja/või geograafiliste, rassiliste, etniliste ja lingvistiliste kategooriate segamine: “aasia aktsent”, “ida-euroopa aktsent”, samuti Venemaa propaganda sünnitis “kaukaasia rahvusest isik” ja “kaukaasia aktsent”; teatud hispaania liidete kasutamine pejoratiivse või iroonilise suhtumise väljendamiseks, nt *mistake-o numer-o uno* jms). Samas pole sugugi igasugune üleüldistamine tingimata teisi kõnelejaid halvustav ja on mõnikord vältimatu isegi heasoovliku markeerimise/stiliseerimise puhul. Lauljad, koomikud, näitlejad, kirjanikud ja ajakirjanikud ei ole keeleteadlased ning tihtilugu opereerivad rahvalike kategooriatega. Seega on üleüldistamine stereotüüpiseerimise (Apte 2001: 608) ja “teise” esitamise üks osa (Coupland 2001), olgu jutt negatiivsest, neutraalsest või koguni positiivsest stereotüübist. Üleüldistamine kui selline pole tingimata solvav ja teise etnilise taustaga kõnelejaid naeruvääristav. Vaatamata kõlanud kartustele, et “Letosvet” võib serblasi solvata, ei tundnud serbia/horvaadi informandid, et nende keelt parodeeritaks. Kindlasti pole “Letosveti” autorite kavatsus naeruvääristada

serbia keelt ega serblasi – see eristab “Letosveti” nt *mock Spanish*-nimelisest diskursusest.

Keelte valikut tuleb täiendavalt kommenteerida. Serbia keele valik (või otsus seda markeerida) ei nõua antud juhul seletust. Märkimisväärne on aga inglise keele puudumine “keelte komplektist”.⁹ Loobudes inglise keelest, kuid mitte mitmekeelsusest, seavad laulu autorid kahtluse alla olemasoleva konventsiooni ja üleüldise arusaama prestiižikatest keeltest. Võib arvata, et seegi võis mingil määral mõjutada hääletajate arvamust. Keelte valikut võib tõlgendada kui sümboolset katset “mängida”/näitlikustada mitmekeelsust ilma inglise keeleleta. Isegi kui autoritel puudus tagamõte, on keelte valikul teatud sümbolism: soome keel on sugulaskeel, lähedaste naabrite keel, mis viitab keelelistele, kultuurilistele ja majanduslikele suhetele Soomega; saksa keel on kunagiste koloniseerijate, aristokraatia, Hansa kaupmeeste keel, aga ka regiooni ajalooline *Kultursprache* ja *lingua franca*, mis viitab vanale Euroopale; serbia keel esindab aga uut ja “eksootilist” Euroopat. Olenemata sellest, kas pakutud tõlgendus on õige või ekslik, pole inglise keele puudumine juhuslik: vastuseks ajakirja Just! intervjuueerija küsimusele, miks üks salm on just saksa ja mitte inglise keeles, vastas Tarmo Leinatamm, et saksa keel tundus “letosvetilikum” (Rattus 2008: 16).

Lõpetuseks peatume esilduvusel (ingl *salience*). Esmapilgul võiks tunduda, justkui igasugune mitterahvuskeelne laul on silmatorkav, markantne ehk esilduv. Tegelikult on tegemist pigem esilduvuse kontiinumiga kui jah- või ei-vastusega. Esilduvus pole sama eri vaatajas- või kuulajaskonnas. Näiteks pole laulude esitamine inglise keeles kuigivõrd märkimisväärne juhtum, kuigi inglise keel pole “oma”: populaarses kultuuris ei seostu inglise keel tingimata just angloameerika kultuuriga, vaid on “ei-kellegi”, neutraalne keel, kuna selles esinevad kõigi maade esindajad. Kui hüpoteetiline eesti esineja esitaks venekeelse laulu, oleks see sotsiokultuurilises mõttes markantsem valik (kuigi mõned eesti muusikud teevad oma lauludest ka venekeelseid variante, nt “Sõpruse Puiestee”).¹⁰ Esilduvuse skaalal järgmine oleks nt lätikeelne laul. Kui vene keeles esinemine oleks markeeritud ja palju kõneainet pakkuv variant, kuid siiski teoreetiliselt võimalik, siis läti keele valik oleks isegi teoreetiliselt vähetõenäoline. Eestis puudub läti keele õppimise/õpetamise traditsioon ning lätikeelne tekst oleks täiesti ligipääsmatu.¹¹ Iroonilisel kombel on serbia tekst läti omast kättesaadavam, kuna mõningane vene keele oskus aitab mõistmist.

“Letosveti” esilduvus erineb Eesti ja Serbia kontekstis. Eesti vaatajaskonnale paistab silma eelkõige ebatavaline keelevalik. Esinejad soovivad markeerida “serbialikkust” või isegi laiemalt “balkanipärasust”, joviaalsust, rahvalikkust. Ilmselt eeldati vaikimisi, et serbia keel teebki laulu esilduvaks kõigile vaatajatele. “Letosveti” võit rahvuslikus voorus näitab, et see arvestus on osutunud õigeks eestlaste suhtes. Kuid esilduvus serbia kuulajaskonna jaoks on paratamatult teistsugune, vaatamata autorite kavatsustele. Potentsiaalselt võimaliku positiivse vastukaja neutraliseerib seosetu tekst, seega “serbialikkuse” pinnapealsest markeerimisest ei piisa, sest paratamatult hakkab serbia-/horvaadikeelne kuulaja otsima sidusust, mida tekstis ei ole.

⁹ Autorid on tänulikud Michael Clyne'ile selle tähelepaneku eest.

¹⁰ Nõukogude ajal laulsid mitmed eesti populaarsed esinejad vene keeles, nt Anne Veski, Jaak Joala, Marju Länik, Tõnis Mägi jm, kusjuures Anne Veski on Venemaal siiani populaarne. Eesti (ja väiksemal määral Läti) lauljate populaarsust “üleliidulise” publiku seas pole uuritud, samas on sellel edul ka tähelepanuväärivaid sotsiolingvistikulisi aspekte: kindlasti lisas atraktiivsust “balti aktsent” (järjekordne üleüldistamine), mis esindas “midagi läänellikku” (osa laiemast diskursusest “Baltikum kui nõukogude Lääs”, mis hõlmas ka nn “tõsist” kultuuri, vt Sergei Dovlatovi teoseid).

¹¹ 2000. a üks eesti raadiojaam otsustas lõbustada oma kuulajaid 1. aprilli hommikul lätikeelsete saatetega. Läti-keelse saate ülekanne jätkus terve päeva. Nali seisneski lätikeelse kõne täielikus ligipääsmatuses ja samas läti keele äratuntavuses, kuna eesti kuulaja oskab siiski tuvastada, et tegemist on läti keelega.

Ilmselt oligi viimatimainitud seik põhjuseks, mis Serbia ja teised Balkani riigid ei andnud häält "Letosvetile". Lisapõhjus on vist ka Eurovisiooni suhtes selgelt parodeeriv hoiak, mis asetab "Letosveti" autsaiderite kategooriasse koos Belgia ja Iirimaa lauludega. "Letosvet" kukkus välja poolfinaalis, jäädes eelviimasele 18. kohale.

Viidatud kirjandus

- Androutsopoulos, Jannis 2004. Non-native English and sub-cultural identities in media discourse. – H. Sandøy (Ed.). *Den fleirspråklege utfordringa / The Multilingual Challenge*. Oslo: Novus, 83–98.
- Androutsopoulos, Jannis 2005. Hip-Hop and language: Vertical intertextuality and the three spheres of pop culture. – P. Dyndahl, L. A. Kulbrandstad (Eds.). *High fidelity eller rein jalla? Purisme som problem i kultur, språk og estetikk*. Vallset: Oplandske Bokforlag, 161–188.
- Androutsopoulos, Jannis 2006. Online Hip Hop culture. – Shirley Steinberg, Priya Parmar, Birgit Richard (Eds.). *Contemporary Youth Culture: An International Encyclopedia*, Vol. 1. Westport: Greenwood Press, 217–233.
- Apte, Mahadev 2001. Stereotype and social attitudes. – Rajend Mestrie (Ed.). *Concise Encyclopedia of Sociolinguistics*. Oxford: Elsevier, 608–609.
- Auer, Peter 2006. Sociolinguistic crossing. – Keith Brown (Ed.). *Encyclopedia of Language and Linguistics*, Vol. 11. 2nd ed. Oxford: Elsevier, 490–492.
- Auer, Peter; Dirim, İnci 2003. Socio-cultural orientation, urban youth styles and the spontaneous acquisition of Turkish by non-Turkish adolescents in Germany. – Jannis Androutsopoulos, Alexandra Georgakopoulou (Eds.). *Discourse Constructions of Youth Identities*. Amsterdam: Benjamins, 223–246.
- Blic 2008. Estonci na "Evroviziji" pevaju na srpskom [Eestlased laulavad serbia keeles Eurovisioonil]. *Blic* (võrguväljaanne), 07.02.2008. <http://www.blic.co.yu/zabava.php?id=29244> (15.03.2008).
- Campbell-Kibler, Kathryn 2007. Accent, (ing), and the social logics of listener perception. – *American Speech*, 82 (1), 32–64. doi:10.1215/00031283-2007-002
- Clyne, Michael 2003. *Dynamics of Language Contacts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cook, Vivian 1997. Monolingual bias in second language acquisition research. – *Revista Canaria de Estudios Ingleses*, 34, 35–50.
- Coupland, Nikolas 2001. 'Other' representation. – Jef Verschueren, Jan-Ola Östmann, Jan Blommaert (Comps.). *Handbook of Pragmatics Installment 1999*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins, 1–24.
- Coupland, Nikolas 2004. Stylised deception. – Adam Jaworski, Nikolas Coupland, Dariusz Galasiński (Eds.). *Metalanguage. Social and Ideological Perspectives. Language, Power and Social Process 11*. Berlin: Mouton de Gruyter, 249–274.
- Coupland, Nikolas 2007. *Style: Language Variation and Identity*. Leiden: Cambridge University Press.
- Cutler, Cecilia 1999. Yorkville crossing: white teens, hip hop and African American English. – Roxy Harris, Ben Rampton (Eds.). *The Language, Ethnicity and Race Reader*. London: Routledge, 314–327.
- De Angelis, Gessica 2005. Multilingualism and non-native lexical transfer: An identification problem. – *International Journal of Multilingualism*, 2 (1), 1–25. doi:10.1080/17501220508668374
- Forum.hrt. Da li bi glasali na Eurosongu za pjesmu na hrvatskom jeziku? [Kas te hääletaksite horvaadikeelse eurolaulu poolt?] Horvaadi rahvusteleviiooni (HRT) foorum, <http://forum.hrt.hr/viewtopic.php?t=10695> (10.03.2008).

- Haan, Marco; Dijkstra, Gerhard; Dijkstra, Peter 2005. Expert judgment versus public opinion – evidence from the Eurovision Song Contest. – Journal of Cultural Economics, 29 (1), 59–78. doi:10.1007/s10824-005-6830-0
- Hill, Jane 1993. Hasta la vista, baby: Anglo Spanish in the American Southwest. – Critique of Anthropology, 13, 145–176. doi:10.1177/0308275X9301300203
- Hill, Jane 2003. Mock Spanish, covert racism and the (leaky) boundary between public and private spheres. – Roxy Harris, Ben Rampton (Eds.). The Language, Ethnicity and Race Reader. London: Routledge, 199–210.
- Kaldoja, Kersti 2008. Sardellist on kõrini ehk kuidas eestlased eurovisiooni pühaduse minetasid. – Eesti Päevaleht, 04.02.2008.
- Leivak, Verni 2008. Pajusaarele on “Leto svet” 20. eurolugu. – Postimees, 05.02.2008.
- Lindemann, Stephanie 2005. Who speaks “broken English”? US undergraduates’ perception of non-native English. – International Journal of Applied Linguistics, 15 (2), 187–212. doi:10.1111/j.1473-4192.2005.00087.x
- Lippi-Green, Rosina 1997. English with an Accent. London and New York: Routledge.
- Niedzelski, Nancy; Preston, Dennis 2003. Folk Linguistics. Trends in Linguistics. Studies and Monographs 122. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Pau, Aivar 2008. Eesti blogimaailm eurolaulust: palju õnne debiilikud ja luuserid! – Eesti Päevaleht, 03.02.2008.
- Pavlenko, Aneta 2002. Poststructuralist approaches to the study of social factors in second language learning and use. – Vivian Cook (Ed.). Portraits of the L2 User. Clevedon: Multilingual Matters, 277–343.
- Piller, Ingrid 2002. Passing for a native speaker: Identity and success in second language learning. – Journal of Sociolinguistics, 6 (2), 179–206. doi:10.1111/1467-9481.00184
- Rampton, Ben 1995. Crossing: Language and Ethnicity Amongst Adolescents. New York: Longman.
- Rampton, Ben 1999. Styling the other: Introduction. – Journal of Sociolinguistics, 3 (4), 421–427. doi:10.1111/1467-9481.00088
- Rattus, Sirje 2008. Leto svet! – eto leto svet ehk pointi pole! – Just! Nr. 2 (jaanuar), 15–16.
- Verschik, Anna 2005. The language situation in Estonia. – Journal of Baltic Studies, 36 (3), 283–316. doi:10.1080/01629770500000111

Lisa. Laulu sõnad

Laulu tekst on võetud ETV kodulehelt (<http://etv.err.ee/?0545699>), ortograafia on muutmata. Õige tõlge on lisatud, kui see erineb kodulehel leiduvast tõlkest.

Originaal: **letto svet**

serbia: *letnje svetlo*

tõlge: suve valgus

1. **ko ja sam?**

ko sam ja?

Kes ma olen

2. **racun molim** (lauldakse siiski serbiapäraselt *račun*)

račun molim

palun arvet

3. **nestalo mi je plina**

nestalo mi je plina

mu kämpingus sai gaas otsa (õige: mul sai gaas otsa)

4. **dva dupla doboš torta**

dve duple doboš torte

kaks topelt tükki šokolaaditorti (õige: Doboš-torti)

5. **mahuna to jedosta**
boranija (*mahuna* on horvaadi sõna) *to je dosta*
rohelistest ubadest on kõrini (õige: roheline uba, sellest piisab)
6. **to jedosta** (vt 5)
7. **letu svet**
letnje svetlo
suvevalgus
8. **eto leto svet**
ovo je letnje svetlo
see on suvevalgus
9. **krompira**
krompira
kartulid
10. **krashka, luka**
graška, luka
oad, sibul (õige: pirn, sibul)
11. **jastoga to jedosta**
jastoga to je dosta
lobsterist on kõrini (vt 5)
12. **sardela to jedosta**
sardela to je dosta
sardellist on kõrini (õige: anšoovis, sellest piisab)
13. **Sommer licht** (saksa)
suvevalgus
14. **das ist sommer licht**
See on suvevalgus
15. **Mitäs nyt?** (soome)
mis nüüd?
16. **Kesävalot nyt**
suvevalgus nüüd
17. **letosvet, eto letosvet** (vt 7-8)

Anna Verschik (Tallinna Ülikool). Uurimisvaldkonnad on kontaktlingvistika (koodivahetus, keelekontaktidest johtuv keelemuutus), Balti riikide sotsiolingvistika ja etnolektid.
anna.verschik@tlu.ee

Jim Hlavac (Monashi Ülikool, Melbourne, Austraalia). Tema uurimisalad on koodivahetus ja keele morfosüntaktiline muutumine, keele säilitamise ja keelevahetuse probleematika ning tõlketeadus.
Jim.Hlavac@arts.monash.edu.au

“LETOSVET”: A VULGAR SONG OR A FOLK-(SOCIO)LINGUISTIC EXPERIMENT?

Anna Verschik, Jim Hlavac

Tallinn University, Monash University

The article explores the song Letosvet that represented Estonia in 2008 Eurovision Song Contest in Belgrad. The song is remarkable in several respects: 1) it is an imitation of Serbian, a language that Estonians have practically no contact and, therefore, ready-made imitation devices do not exist; 2) the song has generated controversial opinions that provide an excellent material for a research in folk linguistics; 3) the song raises the question, what kind of imitation is intelligible to the native speakers. The authors have skillfully drawn on the resources of Russian, a closely related Slavic language. The analysis demonstrates that despite negative attitudes expressed in Estonian media and claims that the language of the song is erroneous and unintelligible to the Serbs, the non-target forms are in fact not numerous. It is rather incoherence and divergence from the genre of Eurovision songs that might hinder comprehension. The authors of the song have tried to perform an alternative type of multilingualism that, contrary to the mainstream expectation, does not include English.

Keywords: multilingualism, Eurovision, folk linguistics, Estonian, Serbian